

KMETIJSKI STVO

Število gospodarstev v kmetijskih in kmečkih obdelovalnih zadrugah

Skupno število kmetijskih gospodarstev 1953	Število gospodarstev			
	1953	1954	1953	1954
Srbija	1.018.386	944.986	688.121	47.307
Od tega:				
AP Vojvodina	298.053	256.593	180.174	42.099
Hrvatska	592.894	518.742	234.913	6.452
Slovenija	147.241	120.651	121.092	1.631
Bosna in H.	390.956	329.440	303.947	4.112
Makedonija	145.704	59.064	43.575	2.330
Črna gora	64.402	59.646	45.438	374
FLRJ	2.359.583	2.032.529	1.437.086	62.206

V letu 1953 je bilo včlanjeno v kmetijske zadruge 86,1% gospodarstev, in to: v Srbiji 92,8, na Hrvaškem 87,8, v Sloveniji 81,9, v Bosni in Hercegovini 84,3, v Makedoniji 40,5 in v Črni gori 92,6%. Od leta 1953 do 1954 se je število gospodarstev v kmetijskih zadrugah zmanjšalo za okrog 595.000, t. j. za nekaj manj kakor za 30%. Število gospodarstev, včlanjenih v zadruge, se je najbolj zmanjšalo na Hrvaškem, potem v Srbiji, a najmanj v Bosni in Hercegovini. V Sloveniji ni bilo tega zmanjšanja in je število gospodarstev, včlanjenih v kmetijske zadruge, celo nekoliko poraslo.

Do določenega upadanja števila gospodarstev je prišlo zaradi urejevanja razmer v kmetijskih zadrugah prav v letih 1953-1954. Odpadlo je namreč nekaj slabših zadrug tako, da se je njihovo število nekoliko zmanjšalo. Razen tega se je v nekaterih zadrugah zmanjšalo tudi število članov zaradi izstopa tistih, ki jim tudi prej ni bilo do zadrugnega dela. S to ureditvijo so se splošne zadruge dejansko organizacijsko in ekonomsko okrepile ne glede na

določeno zmanjšanje števila gospodarstev.

V tem obdobju je število gospodarstev v kmečkih obdelovalnih zadrugah upadlo za okrog 20%. Do tega zmanjšanja je prišlo zato, ker smo v letu 1954 dejansko dokončali reorganizacijo, ki je dovela do razpustitve gospodarsko in organizacijsko slabših zadrug. Večje število teh zadrug smo razpustili v letih 1952-1953, nekaj pa še tudi pozneje. Razen tega se je v nekaterih obdelovalnih zadrugah zmanjšalo tudi število članov.

Obdelovalne zadruge, ki so ostale po reorganizaciji, so se razvile v močna, velika kmetijska gospodarstva. Uspelo jim je, da se organizacijsko učvrstijo in gospodarsko okrepijo. To velja zlasti za obdelovalne zadruge v žitorodnih pokrajinah. Mnoge obdelovalne zadruge imajo že sedaj večje pridelke in boljše živino kakor individualni kmetje ter s tem dokazujejo prednosti velikega kmečkega gospodarstva nad drobnim.

PREMALO STROKOVNEGA KADRA V ZADRUGAH

Kmetijske zadruge imajo premalo strokovnega osebja, kar povzroča resne motnje v njihovem poslovanju. Pogosto so prisiljene, da za mnoga strokovna dela zaposlijo nekvalificirane uslužbence, zaradi česar je stanje v številnih zadrugah neurejeno. Računajo na primer, da imajo v Makedoniji 90% knjigovodij z osnovno šolo, v Črni gori 84%, v Srbiji 60%, na Hrvaškem 50% in v Sloveniji 39%. Zlasti hude posledice za kmetijstvo in poslovanje zadrug povzroča pomanjkanje uslužbencev z višjo izobrazbo, v prvi vrsti agronomov in veterinarjev. Zadruge so imele:

Leta 1954 je torej prišlo na 6.629 kmetijskih zadrug 10 veterinarjev in 41 agronomov.

Vzrokov za tako stanje je več. Kot glavni vzrok navajajo to, da strokovni uslužbenci doslej niso hoteli iti v zadruge, ker so tam bile nizke plače. (V zadnjem času se je v tem pogledu stanje popravilo.) So primeri, da ljudski odbori tudi ob tako majhnem številu strokovnih uslužbencev zadrugam te jemljejo. Razen tega kaže, da tudi mnoge zadruge zaradi konzervativizma še vedno z nezaupanjem gledajo in nerade zaposlujejo mlade strokovne uslužbence. Po drugi strani pa nekateri uslužbenci ne gredo radi v zadruge, ker se nočejo ločiti od mestnega življenja.

	v l. 1952	1953	1954
agronomov	21	41	41
veterinarjev	3	4	10

STANJE HRANILNIH VLOG PRI KMETIJSKIH ZADRUGAH

	1952	1953	1954
Ljudska republika			
Srbija	60.166	78.800	81.739
Hrvatska	34.365	61.500	71.370
Slovenija	137.948	249.900	438.715
Bosna in Hercegovina	9.094	14.400	13.208
Makedonija	3.278	4.500	6.635
Črna gora	629	1.600	5.618
Skupaj	245.480	410.700	473.335

Pri kmetijskih zadrugah ustanavljajo hranilne in kreditne odseke, ki zbirajo od individualnih kmetov denarna sredstva za varčevanje. Te vloge so se od leta 1952 do 1954 povečale za dva in pol krat. Hranilno kreditno poslovanje kmetijskih zadrug je zelo pomembno za napredok skoraj stagnira v vseh republikah, razen v Sloveniji. Na to republiko, ki ima komaj 8,5% skupnega števila zadrug, jih gospodarstev, odpade več kakor dve tretjini hranilnih vlog. (Višina vlog se je povečala za več kakor trikrat). Obšutno so se povečale hranilne vloge tudi na Hrvaškem (za več kakor dvakrat).

V letih 1954 in 1955 so začeli ustanavljati okrajne zadrugne hranilnice, ki razen tega, da individualna sredstva povezuje zbirajo hranilne vloge od individualnih kmetov, prevzemajo vana kmetijstva in napredka od Narodne banke tudi kreditni-

Bruto dohodki kmetijskih zadrug

	FLRJ	Srbija	Hrvat.	Slov.	BiH	Mak.	Črna g.
Kmetijska proizvodnja	2.901	1.142	883	189	344	285	58
Industrija in predelava	3.478	742	912	450	846	304	224
Obrtništvo	3.053	1.028	1.436	—	284	200	105
Trgovina s kmetijskimi proizvodi	6.359	1.415	1.374	2.628	661	200	81
Ostala trgovina	9.232	2.554	3.533	1.207	1.143	472	323
Gostinstvo	3.466	980	1.758	262	229	147	90
Druge dejavnosti	4.691	1.091	833	1.608	848	172	139
Skupaj	33.180	8.952	10.729	6.344	4.355	1.780	1.020

Tabela o gibanju bruto dohodkov v kmetijskih zadrugah kaže, da je delež proizvodnih dejavnosti še vedno majhen, čeprav se — kakor to vidimo iz priloženih risb — te zadruge v zadnjih letih vse bolj usmerjajo k proizvodnji, kar je pozitivna težnja. Od leta 1951 do leta 1954 se je udeležba kmetijske proizvodnje v njihovem skupnem dohodku povečala od 3,5 na 8,7%, udeležba industrije, predelovalne dejavnosti in obrtništva pa od 15 na 33,9%. Delež neproizvodnih dejavnosti, trgovine in gostinstva, pa se je, po drugi strani, zmanjšal v tem razdobju od 81% na 57,4% v letu 1954.

Vendar pa kljub tej pozitivni težnji v zadrugnem poslovanju to razmerje med proizvodnimi in neproizvodnimi dejavnostmi še vedno ni tako, kakršnega bi si želeli. V kmetijskih zadrugah predstavlja blagovni promet in druge neproizvodne dejavnosti pretežno gospodarsko dejavnost, med tem ko proizvodnja znatno zastaja za dejanskimi možnostmi. To kaže, da zadruge še niso zadostno usmerile svojega poslovanja na proizvodnjo in na tiste dejavnosti, ki služijo za

pospeševanje, temveč se mnoge izmed njih ukvarjajo pretežno s prometom z industrijskim blagom in raznimi neproizvodnimi posli, kar je sicer tudi njihova naloga, toda ne najvažnejša. Udeležba kmetijske proizvodnje je v njihovem skupnem dohodku najmanjša. To pa zato, ker zadruge še niso organizirale razne uslužnostne dejavnosti, kot na primer strojne postaje, zaščito rastlin in živine, plemenilne postaje itd. Res je, da je v skupnem dohodku zadrug delež kmetijstva od leta 1951 znatno porasel, še vedno pa je precejšnje gledano na to, da mora biti težišče zadrugnega poslovanja na kmetijski proizvodnji in prometu s kmetijskimi pridelki.

Kmetijske zadruge se dozdaj niso zadostno ukvarjale s prometom s kmetijskimi pridelki. Res je, da so tudi v tem pogledu dosegle viden napredek: promet s kmetijskimi pridelki po zadrugah se je povečal od leta 1952 za 74%, glede na možnost pa je udeležba zadrug v tem prometu še vedno neznatna. Dejstvo, da je v Sloveniji promet s kmetijskimi pridelki enak prometu s kmetijskimi pridelki v vseh zadrugah Srbije in Hr-

vatske, priča, da v teh dveh republikah ni bilo zadosti organizacijskega dela, ki bi v zadrugah pospešilo to dejavnost.

Z večje udeležbo v prometu s kmetijskimi pridelki, v kontrahiranju in oskrbovanju vasi s reprodukcijskim materialom, bi se kmetijske zadruge razvile v močne poslovne enote in bi lahko neposredno vplivale na pospeševanje kmetijske proizvodnje. Po drugi strani pa bi tako zadruge pripomogle k boljšemu in rednejšemu oskrbovanju potrošnikov ter bi odstranjevale iz te trgovine nakupovalce in razna trgovska podjetja. Zato pa je skupnosti na tem, da zadruge dobijo določene olajšave in ugodnosti, ki naj bi kmetovalce materialno zainteresirale, da svoje pridelke prodajajo po zadrugnih organizacijah.

Od leta 1951 se je predelovalna dejavnost v zadrugah povečala skoraj za dvakrat. Vendar pomeni to šele začetek politike organiziranja raznovrstne drobne predelovalne dejavnosti v zadrugah na vasi.

Iz podatkov vidimo, da je v razvoju gospodarstva pri kmetijskih zadrugah pozitivno gibanje. To gibanje pa bi bilo lahko tudi v dosežanih pogojih mnogo hitrejše, kar jasno dokazujejo podatki o razvitosti posameznih dejavnosti po republikah. Sedaj, ko stojimo na pragu izvajanja naše nove gospodarske politike, bodo imele kmetijske zadruge veliko vlogo v razvoju kmetijstva, in to prav s pospeševanjem proizvodne dejavnosti in prometa s kmetijskimi pridelki. Za to vlogo pa je treba kmetijske zadruge usposobiti tako

Pripomba: Podatki za obrt v Sloveniji ni na razpolago.

STRUKTURA SKUPNEGA BRUTO PROIZVODA KMETIJSKIH ZADRUG V Odstotkih

